

**Tanıtım / Değerlendirme / Haber
Review / Evaluation / New**

Türklük Bilimine Emek Verenler-1

Prof. Bill Hickman ve The Story Of Joseph'i

Metin AKAR*

Geliş Tarihi / Received: Ağustos / August 2019

Kabul Tarihi / Accepted: Ağustos / August 2019

(Bu makale, itenticate yazılımınca taranmıştır.)

Prof. Dr. Bill Hickman Amerikalı bir Türkologdur. Türkler ve Türklük bilimi ile yoğun ilgisi 27 Mayıs 1960 darbesinden kısa bir süre öğretmen olarak görev aldığı İstanbul'da Robert Kolej'de başlar. 1972 yılında Harvard Üniversitesi'nde, *Eşrefoğlu Rûmî ve Divanı* konulu ve yayımlanmış eseri ile bilim doktoru olur. Kaliforniya Üniversitesi'nin (Berkeley) Ortadoğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'nde önce Dr. öğretim üyesi, sonra doçent olarak görev yapar. 1987 yılında üniversite öğretim üyeliğinden emekli olur. Aşağıdaki listede de görüleceği üzere eserlerinin çoğunu emeklilik yıllarında bağımsız araştırmacı yazar olarak üretir. 27 Aralık 2018'de bize yolladığı mektubunda, Eşrefoğlu Rûmî ile Kemal Ümmî'nin hayatı, şiirleri ve şöhretleriyle ilgili İngilizce olarak bir kitap yazdığını, Eşrefoğlu'nun halifesi Abdürrahim Tirsî'nin şiirleri hakkında da bir yazı hazırladığını bildirmiştir. Bize yazılı olarak bildirdiğine göre eserlerinden bazıları şunlardır:

* **Prof. Dr.**, İstanbul Aydın Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü metinakar@aydin.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0003-3847-0561>

Kitapları:

1. Consulting specialist for several chapters on Turkish literature in Joyce Moss (ed.), *World Literature and its Times vol. 6 Middle Eastern Literatures* (Thomson Gale; Detroit, **2004**) {I served as}.

2. *The Story of Joseph. A Fourteenth Century Turkish Morality Play by Sheyyad Hamza* (Syracuse: Syracuse University Press, **2014**).

3. *Turkish Language, Literature, and History* (New York: Routledge, **2016**). Co-edited with Gary Leiser this festschrift for Robert Dankoff. Reprinted in paperback (**2017**).

4. *The Story of Joseph, A Fourteenth-Century Turkish Morality Play by Sheyyad Hamza*, Translated by Bill Hickman, Syracuse University Press, , Syracuse 2014.

Makaleleri:

1. “On the Manuscripts of the Divan of Ümmi Kemal” in *Journal of Turkish Studies / Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Ali Nihad Tarlan Hatıra Sayısı, 3(1979): 197-207.

2. “Who Was Ümmi Kemal?”, *Boğaziçi Üniversiteler Dergisi* (Beşeri Bilimler) C. 4-5 (1976-7), İstanbul: 57-82.

3. “Ümmi Kemal in Anatolian Tradition” *Turcica*, 14, Paris 1982: 155-67.

4. “Basat and Tepegöz: A Reappraisal”, *Edebiyat* [Philadelphia, PA] N.S. 2, 1-2 (1988): 167-89.

5. “An Allegorical Poem from the Divan of Ümmi Kemal”, Raymond Lifchez (ed.) *The Dervish Lodge*, Berkeley 1992: 203-208.

6. “From Oral Story to Literary Text: Rethinking an Old Ottoman Poem”, *Festschrift in Honor of Andras J. E. Bodrogligeti*, *Türk Dilleri Araştırmaları* 17 (**2007**): 177-189.

7. “On Listening to Şeyyād Ḥamza’s Destān-i Yūsuf,” *The Turkish Studies Association Journal* 29 (**2005**): 65-73.

8. “Notes on a Fourteenth-Century Anatolian Turkish Poem,” *Puzzles of Language: Essays in Honour of Karl Zimmer*, 227-3. Edited by Eser Erguvanlı Taylan and Bengisu Rona. [= *Turcologica* 86], Wiesbaden: Harrassowitz, 2011.

9. “Reflections on Şeyyad Hamza’s Story of Joseph: Apropos Two Recent Publications,” *Journal of Turkish Literature* 9, Ankara (2012): 9-29.

10. “Notes on a Nineteenth Century Painting of the Sacred Precinct in Mecca,” *Osmanlı Araştırmaları* 39 (2012) [“Other Places: Ottomans traveling, seeing, writing, drawing the world,” Essays in honor of Thomas D. Goodrich]: 17-28.

11. “Two 15th Century Ottoman Sufi Mysteries- An Historiographical Essay. Part I: What Happened to Eşrefoğlu?” *Osmanlı Araştırmaları* 46 (2015): 1-42.

12. “Who Really Wrote the Ottoman Turkish Story of Hallaj?” *Der Islam* 93, 1 (2016): 170-81.

13. “Two 15th Century Ottoman Sufi Mysteries- An Historiographical Essay. Part II: The Case of Ümmi Kemal,” *Osmanlı Araştırmaları* 48 (2016): 39-66.

14. “On Editing Ottoman Turkish tekke Poetry,” *Journal of the American Oriental Society* 137, 3 (2017): 567-84.

15. “Şeyh ve Valide Sultan: Bir On Beşinci Yüzyıl Osmanlı Menâkıb-nâmesine Yaklaşmak”, (translated by Abdullah Uğur) in Hatice Aynur et al (ed.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları XII; Metin neşri: problemler, tespitler, öneriler; Klasik Yayınları*, İstanbul (2017): 258-75.

15. “A Forgotten Fifteenth Century Ottoman Mosque and its Inscriptions” in MUQARNAS 36 (To be published in 2019).

Yukarıdaki eserler listesinden de anlaşılacağı üzere Dr. Bill Hickman daha çok Eski Anadolu Türkçesi döneminin XIV-XV. asırlarına odaklanmış, bu yüzyıllarda verilen edebî eserler üzerinde çalışmıştır. Ortaçağda, bütün dünya edebiyatlarında olduğu gibi Türk edebiyatı da ağırlıklı olarak dinî ve tasavvufî

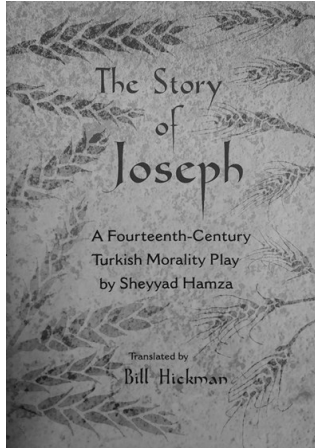
temaların işlendiği bir edebiyattır. Bu sebeple ve doğal olarak Dr. Bill Hickman'ın yazıları da dinî ve tasavvufî eserler ile ilgili olmuştur.

Şeyyad Hamza ve eserleri hakkında yazdığı makaleler ve kitapları da, Türkiye Türkolojisini yakından takip ettiğini göstermektedir. Özellikle *The Story of Joseph*'i (Yusuf'un Hikâyesi) dikkat çekicidir. Bu eser üzerine birkaç söz söylemek isteriz.

Kıssa-i Yusuf, Yusuf ü Züleyhalar XIII. yüzyıldan itibaren bizim edebiyatımızda gözde temalardan olmuştur. Kurân-ı Kerim'de 'hikâyelerin en güzeli' olarak vasıflandırılan, her asırda ve toplumda karşımıza çıkan, beşerin zaaflarını ve faziletlerini bir arada gösterdiği için herkesin dikkatini çeken bu konu, sanatçılar için de adeta bir hüner gösterme ve yarış alanı olmuştur. Hikâye, Ortadoğu'da Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında işlenmiştir. Doç. Dr. Ahmet Doğan'ın bildirdiğine göre, XIII. yüzyılda üç, XIV. yüzyılda beş, XV. yüzyılda on, XVI. yüzyılda on üç, XVII. yüzyılda dört, XVIII. yüzyılda yedi, XIX. yüzyılda iki, müellifi [ve telif tarihi] tespit edilemeyen iki olmak üzere toplam kırk altı Yusuf u Züleyha hikâyesini anlatan eser vücuda getirilmiştir (2014: 31-35). Bu sayıya mensur olarak yazılanlar ile bugün Türkiye dışında yaşayan Türklerin yazdıkları Yusuf u Züleyha temalı kitaplar dâhil değildir. Dr. Bill Hikman'ın İngilizceye tercüme ettiği Şeyyad Hamza'nın *Dâstân-ı Yûsuf*'u, bugünkü bilgilerimize göre, yazılış tarihine göre bütün Türk edebiyatının üçüncüsü, Anadolu sahasında yazılanların da ilkidir (Doğan, 2014: 30). Türkçe metin, yeni Türk harfleri ile beş defa yayımlanmıştır.¹

¹ Dehri Dilçin, (hzl.), *Şeyyad Hamza, Yusuf ve Zeliâhâ*, TDK Yayınları, İstanbul: 1946; Ümit Özgür Demirci - Şenol Korkmaz (hzl.) *Şeyyâd Hamza, Yûsuf u Zeliâhâ (Destân-ı Yûsuf Aleyhi s-selâm ve Hazâ Ahsenü'l-Kasasi'l-Mübârek)*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2008; Emin Eminoğlu, (hzl.), *Destân-ı Yusuf*, IQ Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008; Osman Yıldız, (hızr.), *Şeyyâd Hamza, Yusuf ve Zeliâhâ*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008; İbrahim Taş (hızr.), *Şeyyâd Hamza, Yûsuf ve Zeliâhâ*, 2010; a.mll. .kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10712,yusufvezeliha.pdf.pdf?0 (erişim tarihi: 29.12.2014).

Eser, daha önce, 1992 yılında Stephanie Bowie Thomas tarafından, yüksek lisans tezi olarak İngilizceye çevrilmiştir.² Her ne kadar Prof. Dr. Bil Hickman'ın *The Story of Josepy*'i İngilizceye ikinci tercüme gibi görünüyorsa da, bu çeviri sıradan bir tercüme değildir. Şeyyad Hamza'nın mesnevi şekliyle yazdığı eseri şekil olarak değiştirilmiş, karşılıklı konuşmalarla teatral bir hava oluşturulmuştur. *The Story of Josepy* adlı eserini tanıtan Jesse A Lambertson MELA NOTES'te yayımladığı tanıtım yazısında aşağıdaki hususlara dikkat çeker: “Bu yapı değişikliği özellikle dikkate değerdir. Dr. Bill Hickman bu çalışması ile yoğun ve geçici olmayan bir edebî eser üretmiştir. Bunu yaparken de yeni bir şeye, yeni bir alana eskiden katkıda bulunarak, Türk dili ve edebiyatına dikkat çekmeyi umar” (2017: 43).

Prof. Dr. Bill Hickman'ı yayımlanan son eseri ve bu eserde gösterdiği yeni yöntemi sebebiyle kutluyoruz. Bu vesile ile de üniversitenin üniversal eğitim yapan kurum olması gereğini ve yaşayan Türklojiyi öğrenmek için de yaşayan Türkologlarla dirsek temasında bulunmanın gereğini vurgulamak isteriz.

² Stephanie Bowie Thomas, *The Story of Joseph in Islamic Literature With an Annotated Translation of the Pre-Ottoman Destân-ı Yusuf by Şeyyad Hamza*, New York: Colombia University, 1992.

Kaynaklar

- Doğan, A. (2014). *Bağdatlı Zihnî, Yûsuf u Züleyhâ*, İstanbul: 2014
- Lambertson, J.A. (2017). Story Of Joseph: Book Review, MELA NOTES. <http://www.jstor.org/stable/26407391> (Erişim: 29.07.2019)